

**NON.
NO.
NEIN.**

Say No!
Stop
violence
against
women

Násilie páchané na ženách je dôsledkom nerovného postavenia žien v spoločnosti, ktoré takúto nerovnosť zároveň udržiava a posilňuje. Odráža nerovnomerné rozdelenie spoločenskej, politickej a ekonomickej moci medzi ženami a mužmi. Predstavuje jeden z najrozšírenejších druhov porušovania ľudských práv súčasnosti a je formou diskriminácie, ktorá má alebo môže mať za následok telesnú, sexuálnu, duševnú, ale aj ekonomickú ujmu alebo utrpenie žien ⁽¹⁾. Násilie ohrozuje dôstojnosť a integritu žien a vážne poškodzuje rodiny, komunity i celú spoločnosť. Odhaduje sa, že 1 z 3 žien v EÚ (61 mil. zo 185 mil.) zažila od svojich 15 rokov fyzické a/alebo sexuálne násilie ⁽²⁾.

Celkový rozsah násilia páchaného na ženách sa ťažko odhaduje. Ženy vystavené násiliu sú stigmatizované a mnoho prípadov zostáva skrytých. Evidované prípady predstavujú len zlomok skutočného rozsahu násilia. Na Slovensku dôveruje polícii 47 % obyvateľstva, čo je výrazne menej, než je priemer EÚ (viac než 70 %) ⁽³⁾.

Index rodovej rovnosti Európskeho inštitútu pre rodovú rovnosť (EIGE) z roku 2015 potvrdil, že miera evidovaného násilia je vyššia v krajinách, kde ľudia viac dôverujú justícii ⁽⁴⁾. Odhaduje sa, že na Slovensku zažilo násilie 34 % žien, čo približne zodpovedá priemeru EÚ ⁽⁵⁾.

Podľa odhadov Európskeho inštitútu pre rodovú rovnosť náklady na násilie páchané na ženách zo strany intímneho partnera by na Slovensku mohli dosahovať až 1,2 miliardy EUR ročne. Tento údaj je výsledkom metodiky, ktorú inštitút EIGE použil v roku 2014 ⁽⁶⁾. Každý členský štát si môže na základe tejto metodiky vypočítať približné náklady na partnerské násilie páchané na ženách, ako to urobilo Estónsko v roku 2016 ⁽⁷⁾.

Čo hovoria fakty?

Z výsledkov prieskumu Agentúry EÚ pre základné práva (FRA) z roku 2014 vyplýva, že od veku 15 rokov:

- 34 % žien na Slovensku zažilo fyzické a/alebo sexuálne násilie;
- 16 % žien na Slovensku bolo prenasledovaných;
- 49 % žien na Slovensku zažilo sexuálne obťažovanie⁽⁸⁾.

Od roku 2010 do roku 2012 bolo na Slovensku približne 0,6 zo 100 000 ľudí zaevidovaných ako obeť obchodovania s ľuďmi⁽⁹⁾.

Je násilie páchané na ženách na Slovensku trestným činom?

Na Slovensku neexistuje zákon o násilí páchanom na ženách, ale mnohé formy násilia sú kriminalizované.

Domáce násilie je trestným činom od roku 1999⁽¹⁰⁾. § 208 trestného zákona Slovenskej republiky sa vzťahuje na fyzické, citové, ekonomické a psychické zneužívanie⁽¹¹⁾. Podľa § 127 trestného zákona ide o násilie zo strany blízkej osoby aj v prípade, že páchatelom je bývalý manžel alebo druh.

V § 199 a § 200 trestného zákona sa zakazuje znásilnenie a sexuálne násilie. Páchatelovi, ktorý násilím alebo pod hrozbou násilia prinúti ženu k sexuálnemu styku, prípadne s týmto cieľom využije jej „bezbrannosť“, hrozí trest 5 až 25 rokov odňatia slobody⁽¹²⁾.

V § 179 trestného zákona sa zakazuje obchodovanie s ľuďmi, pričom osobitne sa v ňom uvádza obchodovanie s ľuďmi „na účel prostitúcie alebo inej formy sexuálneho vykorisťovania vrátane pornografie“⁽¹³⁾.

Na Slovensku neexistuje zákon, ktorý by explicitne zakazoval mrženie ženských pohlavných orgánov, ale trestný zákon zakazuje všetky druhy mrženia, čo zahŕňa aj mrženie ženských pohlavných orgánov⁽¹⁴⁾.

Ak obyvateľstvo nedôveruje polícii, je menej pravdepodobné, že obeť násilie oznámia.

Osvedčené postupy ukazujú cestu

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR začalo v septembri 2014 v súvislosti s prípravou na ratifikáciu Istanbulskeho dohovoru realizovať projekt, ktorého súčasťou je založenie Koordinačno-metodického centra pre rodovo podmienené a domáce násilie (KMC). Projekt sa financuje z nórskeho finančného mechanizmu.

Cieľom KMC je vytvoriť, uvádzať do praxe a koordinovať komplexnú celoštátnu politiku pre oblasť prevencie a eliminácie násilia na ženách. Medzi plánované činnosti KMC patrí aj odborná príprava, vzdelávanie, výskum a monitorovanie.

KMC je jedným z prvých príkladov plnenia článku 10 Istanbulskeho dohovoru v členskej krajine Rady Európy⁽¹⁵⁾.

Čo sa robí pre zastavenie násilia páchaného na ženách?

V roku 2004 prijala vláda Národnú stratégiu na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách a v rodinách ⁽¹⁶⁾. Na túto stratégiu nadviazala séria národných akčných plánov vrátane Národného akčného plánu na prevenciu a elimináciu násilia na ženách (2014 – 2019) ⁽¹⁷⁾.

Dňa 11. mája 2011 Slovensko podpísalo Dohovor Rady Európy o predchádzaní násilí na ženách a domácejmu násilíu a o boji proti nemu (Istanbulský dohovor), ale zatiaľ ho neratifikovalo ⁽¹⁸⁾. Istanbulský dohovor je najrozsiahlejšia medzinárodná zmluva, ktorá sa zasadzuje za zastavenie tohto závažného porušovania ľudských práv.

Ako sú ženy a dievčatá chránené?

Na Slovensku existujú občianske aj trestné zákony týkajúce sa domáceho násilia. Polícia má po oznámení domáceho násilia právomoc vykázať páchateľa zo „spoločného obydli“ na obdobie 10 dní, čo automaticky zahŕňa aj súdny zákaz kontaktu. Požiadat' možno aj o dlhšie ochranné príkazy ⁽¹⁹⁾.

Generálna prokuratúra navyše zriadila bezplatnú linku pomoci a e-mailovú adresu, kde možno oznámiť konkrétny návrh na začatie vyšetrovania prípadu. Prokuratúra postúpi oznámený prípad príslušnému policajnému útvaru ⁽²⁰⁾.

Aká pomoc je dostupná?

V roku 2015 začala fungovať národná linka pomoci pre ženy zažívajúce násilie. Poskytuje nepretržité bezplatné poradenstvo a núdzovú pomoc ženám v súvislosti so všetkými formami násilia ⁽²¹⁾.

Na Slovensku neexistujú osobitné útulky ani centrá pre obeť sexuálneho násilia. Pôsobí tu však 23 regionálnych poradenských centier, ktoré pomáhajú ženám a deťom zažívajúcim domáce násilie, a v útlukoch je k dispozícii približne 121 rodinných miest pre ženy a ich deti ⁽²²⁾.

Linka pomoci

Na Slovensku existuje národná linka pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi (0800 800 818), ktorú prevádzkuje Slovenské krízové centrum Dotyk ⁽²³⁾.

K dispozícii je aj národná linka pre ženy zažívajúce násilie (0800 212 212), ktorá funguje nepretržite, je bezplatná a poskytuje podporu aj v maďarčine, francúzštine, nemčine a ruštine ⁽²⁴⁾.

Poznámky

- (¹) Rada Európy (2011). *Dohovor Rady Európy o predchádzaní násilí na ženách a domácejmu násilíu a o boji proti nemu a jeho dôvodová správa*, séria zmlúv Rady Európy č. 10., dostupné na: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210>.
- (²) Agentúra Európskej únie pre základné práva (2014). *Násilie páchané na ženách: celoeurópsky prieskum, stručný prehľad výsledkov*, Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, Luxemburg.
- (³) Európska komisia (2016). *Eurobarometer*, dostupné na: <http://ec.europa.eu/COMMFrontOffice/PublicOpinion/index.cfm/Chart/getChart/themeKy/18/groupKy/88>.
- (⁴) Európsky inštitút pre rodovú rovnosť (2013). *Gender Equality Index Report (Správa o Indexe rodovej rovnosti)*, Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, Luxemburg, dostupné na: <http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/Gender-Equality-Index-Report.pdf>.
- (⁵) Tamže. Úroveň odhalených prípadov násilí v EÚ ako celku je 33 %.
- (⁶) Európsky inštitút pre rodovú rovnosť (2014). *Estimating the costs of gender-based violence in the European Union (Odhad nákladov rodovo motivované násilíu v Európskej únii)*, Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, Luxemburg.
- (⁷) *Náklady domáceho násilíu v Estónsku*: https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Sotsiaal/Norra/vagivalla_hind.pdf.
- (⁸) Agentúra Európskej únie pre základné práva (2014). *Násilie páchané na ženách: celoeurópsky prieskum, stručný prehľad výsledkov*, Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, Luxemburg.
- (⁹) Eurostat (2015). *Trafficking in Human Beings (Obchodovanie s ľuďmi)*, s. 23, dostupné na: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/eurostat_report_on_trafficking_in_human_beings_-_2015_edition.pdf.
- (¹⁰) Výbor OSN pre odstránenie diskriminácie žien (2014). *Consideration of reports submitted by States parties under article 18 of the Convention, Fifth and sixth periodic reports of States parties due in 2014: Slovakia (Zhodnotenie správ predložených štátmi, ktoré sú stranami dohovoru, podľa článku 18 dohovoru, piata a šiesta pravidelná správa štátov, ktoré sú stranami dohovoru, s termínom v roku 2014: Slovensko)*, http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CEDAW/Shared%20Documents/SVK/CEDAW_C_SR-1359_23826_E.pdf
- (¹¹) Trestný zákon Slovenskej republiky, § 208. Dostupné na: <http://www.legislationline.org/documents/id/16895>.
- (¹²) Tamže, § 199.
- (¹³) Tamže, § 179.
- (¹⁴) Európsky inštitút pre rodovú rovnosť (2013). *Female genital mutilation in the European Union and Croatia (Mrzačenie ženských pohlavných orgánov v Európskej únii a Chorvátsku)*. Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, Luxemburg, dostupné na: <http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/eige-report-fgm-in-the-eu-and-croatia.pdf>.
- (¹⁵) Európska sieť na predchádzanie trestnej činnosti (2016). *Slovenský projekt „Koordinačno-metodické centrum pre rodovo podmienené a domáce násilie“*, dostupné na: <http://eucpn.org/document/slovakian-project-coordinating-methodical-centre-gender-based-and-domestic-violence>.
- (¹⁶) <http://evaw-global-database.unwomen.org/en/countries/europe/slovakia/2004/national-strategy-for-the-prevention-and-elimination-of-violence-against-women>
- (¹⁷) Slovenská republika (2013). *Národný akčný plán na prevenciu a elimináciu násilí na ženách na roky 2014 – 2019*, 1, dostupné na: http://www.gender.gov.sk/wp-content/uploads/2012/06/NAP_nasilie_print.pdf.
- (¹⁸) Rada Európy (2011). *Tabuľka štátov, ktoré podpísali a ratifikovali zmluvu č. 210*, dostupné na: https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210/signatures?p_auth=j0WpqY2l.
- (¹⁹) Responses of the Slovak Republic to the United Nations Human Rights Committee in relation to the assessment of the fourth periodic report of the Slovak Republic on the implementation of the International Covenant on Civil and Political Rights (Odpovede Slovenskej republiky Výboru OSN pre ľudské práva v súvislosti s posúdením štvrtej pravidelnej správy Slovenskej republiky o plnení Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach) (CCPR/C/SVK/Q/4), príloha, s. 30, dostupné na: <http://bit.ly/2enhxOW>.
- (²⁰) http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CEDAW/Shared%20Documents/SVK/CEDAW_C_SR-1359_23826_E.pdf.
- (²¹) Európska komisia (2015). *Krátka správa ESPN 2015/44, A National Helpline for Women Experiencing Domestic Violence in Slovakia (Národná linka pomoci pre ženy zažívajúce domáce násilie na Slovensku)*, dostupné na: <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=14319&langId=en>.
- (²²) http://www.gender.gov.sk/wp-content/uploads/2012/06/ODPOCET-NAP-2014_2015-do-vlady.pdf.
- (²³) <http://www.iom.sk/sk/aktivita/boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi/narodna-linka-0800-800-818>.
- (²⁴) WAVE (2016). *Compilation of Country Profiles (Kompilácia profilov krajín)*, s. 195, dostupné na: http://files.wave-network.org/researchreports/WAVEReport2015_Compilation_Country_Profiles.pdf.

Európsky inštitút pre rodovú rovnosť

Európsky inštitút pre rodovú rovnosť (EIGE) je znalostné centrum EÚ v oblasti rodovej rovnosti. EIGE poskytuje tvorcom a tvorkyniam politik, ako aj príslušným inštitúciám špecifické odborné znalosti a spoľahlivé porovnateľné údaje o rodovej rovnosti. Prispieva tak k ich snahe o to, aby sa rovnosť žien a mužov stala skutočnosťou pre všetkých v Európe.

Európsky inštitút pre rodovú rovnosť (EIGE)
Gedimino pr. 16
LT-01103 Vilnius
LITVA/LITHUANIA
Tel. +370 52157444
E-mail: eige.sec@eige.europa.eu

Ďalšie informácie nájdete:

- <http://eige.europa.eu>
- <http://www.twitter.com/eurogender>
- <http://www.facebook.com/eige.europa.eu>
- <http://www.youtube.com/eurogender>
- <http://eurogender.eige.europa.eu>

Úrad pre publikácie